

Universal Declaration of Human Rights - Baatonum

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

Me tɔnun asaria yen adunia nɔɔsiabu

Garin tore

Nde mɛ ba doke mɔ tɔmbu kpuron bɛɛɛ ka ben asaria nɛrabu sɔɔra tii mɔru ka gem wɛɛbu ka sere si na ta tasa anduniaɔ,

Nde mɛ dunia sɔɔ tɔmba n̄ ki bu tɔ nun asaria ka yɛru sariru dooru doke sere ba n ye tusa n dera daa kam ya dabia ma ya duniagibu daakari seeya. Yen sɔna yɛ tɔnu kanamɔ n kpuro kere yera u wa u n tii mɔ kpa u gere yɛ u bwisika, u tamaa doke kpa u narɔrabu ka yaaru biru ko,

Nde mɛ yɛ ya kere yera tem mi ba wooda swii bu tɔnum asaria nɔni doke, n wa tirasi yu ku wii deema u ka tii yina yen sɔ ba wii yoru diisiamɔ ka ba wii takaasi mɔ,

Nde mɛ yɛ ya kere yera bu nɔɔsina ka bu bɔrɔnu dam ke tem baa,

Nde mɛ tire te sɔɔ tem tɔm bɛ ba. Waa ONUN yigberu sɔɔ ba tɔnun asarian tii, win girima ka win bɛɛɛ, tɔn durɔ ka tɔn kurɔn nɛrabu (goo kun goo kere) kpam naane kua. Ma ba yii bu (swaa kpee) ko nɛ tɔmbun waaru ta koo ka sosi, kpa bu waaru gɔsia doonɔɔrugiru mi tii mɔra kon kpa,

Nde mɛ tem ka tem mɛ mu, yigberu duuwa mɛ ka ONU ba mua bu ko mɛ ba koo ko bu ka tɔnun asaria ka win tii mɔrun tii girima doke,

Yɛ ya kere yera suam tem (tia) mɛ tɔnun asaria ka win tii mɔrun swaa sɔɔ, n wa mɛ ba yii ba nɛ ba koo ko bu yɛ ko mam mam.

Mennɔ bɔkɔ ge, ga yɔrasia ga nɛ:

mɛ tɔnun asaria yen andunia nɔɔsia bi bu saawa, gaa ni bweseru baatere ka tem baamere mu kasu mu naa, n wa tɔmbu kpuro, sɔm ko yenu ka yigbenu kpuro, bɔ n tɔnun asaria nɔɔsia bi bwisika bu asaria girima dokebu ka tii mɔru wuu swaa daasia ka keu sɔɔsibu ka sere bwisi sosibu. Kpa bu ko mɛ ba koo ko n wa kpure kpure ba aweren temɔ, bu girima doke bi ka tii mɔɔ te sua, kpa bu ka sɔm buru ko wuu si su waa yigbe te sɔɔn tɔmbun tii ka tem mɛ ba mɔ min tɔmbu sɔɔ.

Damba 1

Ba tɔmbu kpuro marawa ba tii mɔ, ba nɛ, girima ka saria sɔɔ. Ba ra bwisiku, ba dasabu mɔ, ma n weene ba n waasine mɛrobisiru sɔɔ.

Damba 2

Baawere ko kpi u sariaba ka tii mɔɔ ni ba kpapa min baruka digoo kun tuko, bwesera, wasin gɔna, durɔwa, kurɔwa, politikin beragia, n kun mɛ bwisikunu gana.

Yen biru, n n̄ koorɔ bu tem ka tem wunana politiki ka wooda swaa sɔɔ. Kɔ da tem min di tɔnu yarima, mu tii mɔnu mua, mu n̄ muɛ rɔ.

Damba 3

Tõnu baawere u waarun saria mɔ ka tii mɔru, ka sere mɛ ba koo wii yina.

Damba 4

Ba ñ goo yoru muamɔ, bu sere wii dendi. Ba yoru diisiabu ka yoru muaba yina.

Damba 5

Ba ñ goo takaasi mɔ, ba ñ ma goo nɔni swaaru sɔsɔnɔ, bu sere goo nuku kɔsuru, ka sanani ka ma sere yɛ n ñ weene bu tɔn wundeko ni kuaa siimaa ko.

Damba 6

Baawere asaria mɔ yan kpuro bu wii tuburi ù n siribun tɔnu.

Damba 7

Tɔmbu kpuro ba nɛwa woodan bera (swaa sɔɔ) n maa weene tii yina bi ba ko ka be yina, bun saa tia bu ku goo suu wuna, n da ma ba saria ye sara, bu ka wa bu be taki di ka bu be nɔɔ kuuri be kpuro wooda ya ko be gane.

Damba 8

Tõnu baawere u saria mɔ ù win tem siru ye fɛagiru faaba kana ma ba wi toraa swɛɛ yi sɔɔ wooda ya wi nɔɔ ka.

Damba 9

N ñ korɔ bu tɔnu yɔrasia, bu wii nua n kun mɛ bu wii tem yara.

Damba 10

Tõnu baawere u saria mɔ, naa nɛbu wɔlluyee, ù win mem gere bu nɔɔ dee dee samaan nɔni, kpa siri yeru te ta ñ gɔnnu ka yaa murenamɔ, tu wunana ù n gem mɔ, yɛ n win baa ka win tirasi, tora te ba ma wi waasi tà ñ gem, sirikobu bu asaria ko.

Damba 11

1. Tõnu wi ba toraru waasi, ma ba ñ gina ten see da nɔma tura, yen yero kun gina gɛɛ mɔ. Bà n koo wi siria n saria mɔ u goo kasu wi u koo ka wii yina.

2. N ñ weene bu tɔnu taare wɛ yèn sɔ u gaanu kua n kun mɛ yèn sɔ u gaanu duari ni nu ñ waa toraru ka asarian swaa sɔɔ, saname u ni kua Yɛn biru, n ñ weene bu yero taare wɛ ya n kpaaru kere nde yɛ ba ko raa wii wɛ saa ye u tora.

Damba 12

Tɔnun waarun gari, win yenu win nɔsina ka win berusebu ya ñ goo wa. Mena maa n ñ weene bu tɔnu bɛɛɛ biasia kam sɔɔ. N weene asaria yu ka tɔnu yina ka kookoo si sa sia mi.

Damba 13

1. Tõnu baawere u saria mɔ ù da mi u ki, kpa ù win yenu bani win temɔ.

2. Tõnu baawere u saria mɔ ù tem gam n di see, ka da win tin tem, u koo ma kpi ù wure ù wuraa mi.

Damba 14

1. Bà n tónu takaasi mǎ, u saria mǎ ù waayeru kasu tem gam gia, kpa ù tem min baruka di.
2. Ba ñ kpe bu asaria ye gbiisia ma ba seeda kua ba wa mà u torawa. N ñ maa koorǎ bu asaria ye gbiisia ma win kookoosu kun saa dee dee n de me yigbe baka te ONU ya yii.

Damba 15

1. Tónu baawaren sariawa u n saa tem gam tónu.
2. Ba ñ goo yinarimǎ u n saa tem gam tónu, bu sere wii yinari ù tem sweyna.

Damba 16

1. Saa tónu saa gaa tura, ba ñ bweseru garu, tem gam tǎndu, gusu nǎ saaru garu suu wune, tǎn kuro ka tǎn duro ba saria mǎ bu suana kpa bu bibu ma. Ben saria ya ne wa suanaan swaa sǎǎ.
2. Be ba ki bu suana sere bu gina nǎssina n kun tirasi.
3. Sa seewa sa tǎnun bweseru deemawa tem mi, bwese tera ta gbiiya n ma weene bu ka tǎ yina.

Damba 17

1. Baawere, a, wi turowaa a be dabinaa, u kon win baa mǎwa.
2. Ba ñ kpe bu tónu win gaanu wǎrari ka dam.

Damba 18

Tónu baawere u ayeru mǎ: ù bwisiku nde me u ki, u n dasabu mǎ, kpa ù gusunǎ sa; aye te ta dera u koo kpi ù gusunǎ saaru garu deri ù garu swii, nde me u koo kpi ù gusunǎ saa wi turo, n kun me sannu sannu, samaan wuswaaǎ n kun me win beraǎ nde me u ki.

Damba 19

Tónu baawere u saria mǎ ù gere me u wa, u kun nande, kpa ù gari ka dabaaru yè u nua tem pusi me u kpia ka mi u ki.

Damba 20

1. Tónu baawere saria mǎ ù menno ka yigberu kó ta kun naanaanu ganu mǎ.
2. Ba ñ goo tirasi mǎ ù yigberu garu du.

Damba 21

1. Tónu baawere u saria mǎ ù win tem tǎmbun wunanǎsu sǎǎ du ù n ki win tii tii, n kun me ù sǎmǎbu gabu wuba bé u ki bu wi wunana.
2. Tónu baawere koo kpi ù samaa sǎmburu (bature sǎmburu) ko, nde me ba yen kpuna yii.
3. Me samaa ya yii mi sǎǎra tem dam mu tasa. Swaa ye sǎǎ ba ko n da tete to, taki sari, sanam ka sanam, tǎmbu kpuron nǎni biru n kun me bǎkusaa, bu ku goo tirasi ko u ka goo tete toowa.

Damba 22

Tɔnu baawere u saria mɔ u nɔm kɛru wa, mi win baa ya waa kpuro. Ka win tem kookari, ka mi nɔɔsina yɛ ya waa ka tem tukun dam, n wa win waaru tan girima mɔ.

Damba 23

1. Tɔnu baawere u saria mɔ ù sɔm buru ko, ù gɔsi te u ki, ka ten yɛ ta mɔ n koo ka wi naawa kɛru wa sɔmburu tà n ra yɔra gasɔ.
2. Tɔmbu kpuro, ba kɔsia teeru mɔ bu mua saa ba ka sɔm bwese te eru mɔ
3. Wi u sɔmburu mɔ kpuro u saria mɔ ù kɔriaru mua mɛ n weene, sere tu wi win yenugibu turi mɛ ba kon ka waaru dimɔ dee dee, n koo koora buka be yina.
4. Tɔnu baawere u saria mɔ wi ka gabu bu sɔm kowobun yigbe te ta ra ka be yine swii, kpa bu kpan yigbe merosu sɔɔ du si su ko nda ka be sune.

Damba 24

Tɔnu baawere u saria mɔ ù wera, u dwee, ù sɔmburu ko u ku saka sarasia, kpa ù weraru ka kɔsiaru giru mau sanam ka sanam.

Damba 25

1. Tɔnu baawere u saria mɔ ù waaru diisina mɛ u koo ka win bwaa dobu, win bwe, ka win yenugibugia nɔɔri, nde dianun bera, yanu waayeru, dokoto tɔm. Win sɔmburu tà n yɔra, ù n bara ù n yemɔ kua, ka sere yɛ u mɔ yà n buera n kun ka win gɔru kiru, u saria mɔ nɔm kɛrun yigberu tu wii dera.
2. Yɔɔniru ka biru ta saria mɔ bu te nɔɔri gem gem. Kurɔ wi na ka kurɔ kpaaru mɔ win bibu, ka wi na ù ka kurɔ kpaaru mɔ n bibu, be kpurɔ somi tee tera ba ko be ko.

Damba 26

1. Tɔnu baawere weene ù keu ko. Keu ya weene bu ye ko n kun ka gobi, n ù man kere keu dii piibinugia. Kei dii piibinunkeu ya saa tirasi. Keu nɔman sɔm mɛeribu gia ka gbankɔkɔ sɔm mɛeribugia n weene bu n saa tɔmbu kpurongia, saa ba ka yen saka tura.
2. Yɛ tɔnu kasu keu sɔɔ yera bwɛɛ dora, n wa tɔnum asaria ka win tiin mɔrun nɔni dokebu bu dam sosi. Keu ya weene yu somi mɛ nɔɔsina, suuru, ka kiru ta kon ka waa tem kpuro, bwese wuunu kpuro n kun mɛ gusunɔ saarugibun mi. Kpa yu kpam yigbe baka te ba soka ONU somi ten wɔri sɔɔ mɛ ta koo ka sina seeru swii andunia sɔɔ.
3. Biin tundo ka biin mero ba ayeru mɔ bu ben bibu keu doke swaa yɛ ba ki sɔɔ.

Damba 27

1. Tɔnu baawere koo kpi, dwee bi tɔmba mɔ ù bi du ma u ki, kpa ù bin baruba di. Tɔnu baawere koo kpi ù kasoo sɔɔ du kpa ù yen arufaani di.
2. N weene su ka tabu yari, n wa wi u kasoo mɔ (gaanun gɔsiabun bera, tire yoran beran) ù yen arufaani di.

Damba 28

Tɔnu baawere u saria mɔ ù ko mɛ u koo ko, tɔmbu sɔɔ ka tem tukumɔ, baayere ya n ka nɔɔ nɛ saria ka tii mɔɔ tɛn gari ba kpapa mi sɔɔ kpa tɔmbu ka yɛ sɔmburu ko.

Damba 29

1. Tɔnu, tirasi, sɔmbura, wi yiiye ù samaa kua domi mi sɔra u ko win baayere siisia me u ki.
2. Tɔnu à n asaria ka tii mɔru mɔ a n maa winsingia geriti, a n tii ye n wa goo ù ku ka googia menna kpa wuu gu ka sina sɛɛ. Ba ne mi be tɔnun ayera yɔra, mi n dia googiru ta torua.
3. Saria be ka tii mɔ te, ye kpuro, ba ñ ka yo sɔmburu mɔ bunanam. Nde me yigbe bakate ONU ya yii mesuma ba koo sua.

Damba 30

Yè ka yè ba yii tɔnun asarian bera mi baasi, kpunaa gaa ka kookoosu gasu maa sari, si ba koo tusia nenem, tem gam, bu ka saria ka tii mɔ te ba kpara mi kpeera - sia pai.
